

Klimat- och näringslivsdepartementet
KN2023/04578

Handläggare: Håkan Larsson

Förslag om nya energipolitiska mål

Inledning

Villaägarnas Riksförbund, som representerar cirka 230 000 hushåll, vill med detta remissvar framföra våra synpunkter på den aktuella promemorian och dess betydelse för Sveriges energiframtid.

Villaägarna understryker vikten av en hållbar och effektiv energipolitik som inte bara stärker Sveriges konkurrenskraft och välfärd, men också stöder klimatmålen och den gröna omställningen. Som företrädare för hushållens intressen lägger vi särskild vikt vid att energipolitiken formuleras med hänsyn till de enskilda hushållens ekonomiska och praktiska verklighet.

Promemorians bakgrund

I promemorian framgår att Sveriges framtida konkurrenskraft och välfärd är starkt beroende av tillgången på fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser, för att möta klimatmålen och underlätta den gröna omställningen. Med en ökande elektrifiering av industrin och transportsystemet väntas Sveriges elbehov öka markant. Det krävs en omfattande utveckling av elproduktion, elnät och lagringsmöjligheter för att säkerställa försörjningstryggheten samtidigt som viktig samhällsutveckling, som totalförsvaret, fortsätter.

Promemorian fokuserar på de centrala delarna i regeringens kommande energipolitiska inriktningsproposition. Den behandlar planerings- och leveranssäkerhetsmål för elsystemet, och betonar behovet av att omvärdera nuvarande energieffektiviseringsmål. Regeringen siktar på att genomföra dessa förändringar på ett kostnadseffektivt sätt, med hänsyn till bland annat hushållens ekonomi.

Villaägarnas Riksförbund
Postadress: Box 7118, 192 07 Sollentuna
Besöksadress: Rotebergsvägen 3
Telefon: 010-750 01 00
Org.nr: 802003-7118
Plusgiro: 46 94 00-6
Bankgiro: 227-7200
info@villaagarna.se
villaagarna.se

Villaägarnas synpunkter på promemorian

Förslag: Planeringen av det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen.

Bedömning: Regeringen ser för närvarande att Sverige bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh år 2045.

Villaägarna delar regeringens bedömning.

Förslag: Det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser.

Bedömning: Svenska kraftnät bör få ett övergripande ansvar för uppföljningen av leveranssäkerhetsmålet och för att vidta eller föreslå nödvändiga åtgärder.

Villaägarna delar regeringens bedömning och ser det som självklart att det övergripande ansvaret ska ligga på en myndighet, som – vid sidan av politiker – kan hållas till ansvar för eventuella misslyckanden.

Den svenska elmarknaden var under lång tid en förebild i fråga om effektivitet och planering. Historiskt sett har Sverige lyckats balansera behovet av stabil och prisvärd energi. Denna balans har dock under de senaste decennierna kommit att ifrågasättas på grund av en rad uppenbara brister i planering och genomförande av energipolitiken.

Ett av de mest framträdande exemplen på dessa brister är övergången till förnybara energikällor. Sverige har ambitiöst satsat på förnybar energi, speciellt vindkraft, i strävan att minska sitt beroende av fossila bränslen och minska utsläppen av växthusgaser. Det är i sig bra, men övergången har också lett till uppenbara problem. Bristen på tillräcklig infrastruktur och lagringskapacitet för den intermittenta producerade energin från förnybara källor har lett till problem med elproduktionens stabilitet.

Ett annat problem är nedläggningen av kärnkraftsreaktorer utan att ha tillräckligt med ersättande produktionskapacitet. Kärnkraften, som historiskt sett har varit en viktig del av den svenska energimixen, har erbjudit en stabil och klimatvänlig energikälla. Beslut om att stänga ned reaktorer utan att ha fullgod ersättning har skapat problem i energiförsörjningen, speciellt under vintermånaderna då energiförbrukningen är som högst.

Dessutom har problemen förvärrats av en försenad och otillräcklig utbyggnad av elnätet. Det svenska elnätet har inte uppgraderats i takt med att energiproduktionen har förändrats. Detta har lett till flaskhalsar och ineffektiv distribution av el, särskilt i de södra delarna av landet där

energibehovet är som störst. Dessa flaskhalsar har resulterat i ojämna elpriser över landet och i vissa fall mycket höga elpriser för konsumenterna.

För att hantera dessa utmaningar krävs en mer genomtänkt och långsiktig planering. Det innebär inte bara en fortsatt satsning på förnybara energikällor, utan också att säkerställa att infrastrukturen - inklusive elnät och lagringsmöjligheter - håller jämna steg med denna utveckling. Det krävs även en realistisk plan för utvecklingen av den framtida kärnkraften.

Förutom de tidigare nämnda utmaningarna, är det också avgörande att Sverige utvecklar tydliga strategier för hanteringen av energikrävande industrier. Under oljekrisen på 1970-talet omvandlade Sverige sin ekonomi från en energiintensiv tungindustri till mer kunskapsintensiva sektorer som IT och kommunikation. I dagens energikris ser vi en omvänd utveckling, där etablering av energikrävande industrier planeras, vilket kommer att kräva en betydande utbyggnad av energiproduktionen.

Det är inte hållbart att hushållen ska bära kostnaden för denna omställning genom ökade skatter och högre energipriser. Istället bör de energiintensiva industrierna och företagen bidra ekonomiskt till denna utbyggnad. Ett sådant ansvarstagande är nödvändigt för att säkerställa en rättvis och hållbar finansiering av Sveriges energiomställning och infrastruktur.

Den svenska elmarknaden har stått inför betydande utmaningar under de senaste åren, där bristande planering och snabba förändringar har lett till instabilitet och höga kostnader. För att återta ledarskapet i energisektorn krävs en balanserad och väl genomtänkt strategi, och en tydlig myndighet som ansvarar för detta, dvs. i detta förslag Svenska kraftnät.

Bedömning: Sveriges mål för energieffektivisering bör ses över i syfte att tydligare främja en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och ett effektivt utnyttjande av energisystemet som bidrar till den gröna omställningen.

Villaägarna vill framhålla vikten av att energipolitiska mål inte orimligt belastar hushållen, speciellt inte genom att kräva kostsamma renoveringar. För att uppnå en samhällsekonomiskt effektiv användning av energi och bidra till den gröna omställningen, bör fokus ligga på att erbjuda incitament istället för påtvingade åtgärder.

För detta ändamål föreslår vi en utvidgning av det befintliga ROT-avdraget. Detta skulle uppmuntra hushållen att frivilligt välja att investera i förbättringar som minskar deras energianvändning, vilket bidrar till energieffektivisering på nationell nivå. Ett utvidgat ROT-avdrag skulle även kunna underlätta för hushållen att anpassa sina bostäder till mer energieffektiva lösningar, utan att det innebär en orimligt tung ekonomisk börda.

Villaägarna menar att ROT-avdraget ska höjas till 100 000 kronor och återställas till 50 procent av arbetskostnaden. Dessutom anser Villaägarna att ROT-avdraget ska kunna ackumuleras över fem år så att större åtgärder kan genomföras.

För att uppnå de högt uppställda målen, kommer många hushåll behöva tilläggsisolera vind och väggar, byta till treglasfönster, installera FTX-ventilation, solceller, batterilagring etc.

Renoveringar av detta slag kan dock ligga på flera 100-tusentals kronor. Genom att höja ROT-avdraget och ge möjlighet att ackumulera avdraget under flera år, kan regeringen lättare uppnå det högt uppställda målet om att Sverige ska ha 50 procent mer effektiv energianvändning 2030 jämfört med 2005.

Villaägarna föreslår även införandet av olika former av energieffektiviseringsstöd. Dessa stöd bör utformas för att vara lättillgängliga och inte administrativt betungande för hushållen. Genom att erbjuda direkta energibidrag, kan hushållen stimuleras till energieffektiviseringsåtgärder som bidrar till en minskad energiförbrukning på nationell nivå.

Det är viktigt att dessa åtgärder utformas så att de blir enkla för hushållen att genomföra. Komplexa regelverk och svårtillgänglig information kan i annat fall avskräcka hushåll från att delta, vilket motverkar målet om en bred och effektiv energieffektivisering. Genom att kombinera morötter som ROT-avdrag och energieffektiviseringsstöd med enkelhet och tillgänglighet, kan det skapas en positiv och deltagarvänlig strategi för att uppnå Sveriges energieffektiviseringsmål, utan att hushållen tvingas till kostsamma åtgärder.

Villaägarnas Riksförbund

Helena Thybell

Tf. förbundsdirektör